

Regionledningskontoret
Lisa Viktorsson

2023-10-18

Dnr: 2023-9328

Adressat
Utbildningsdepartementet
u.registrator@regeringskansliet.se
(Dnr. U2023/01467)

Inspel till kommande forsknings- och innovationsproposition

Region Östergötland har inbjudits att inkomma med synpunkter och inspel på regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition med fokus på excellens, internationalisering och innovation. Regionens uppdrag är mycket brett men detta fokus överensstämmer i hög grad med ansvaret kopplat till såväl uppdraget som sjukvårdshuvudman som ansvaret för regional utveckling. Region Östergötland uppskattar mycket möjligheten att lämna synpunkter och därmed bidra till den nationella utvecklingen inom dessa områden.

Sammanfattning av synpunkter och förslag

Region Östergötland vill ge följande inspel/synpunkter till kommande forsknings- och innovationsproposition för att excellens, internationalisering och innovation ska få god bäring i hälso- och sjukvården samt i den regionala utvecklingen: i) tydliggöra regionens roll och ansvar för den kliniska forskningen genom tydliggörande i hälso- och sjukvårdslagen, ii) göra långsiktiga satsningar på nationell infrastruktur och samordning, iii), skapa förutsättningar för kompetenslyft inom hälso- och sjukvården såväl regionalt som kommunalt samt (iv) främja regional utveckling genom förstärkning av det svenska innovationssystemet.

Tydliggöra regionernas roll och ansvar för den kliniska forskningen

Klinisk forskning kan endast bedrivas i samverkan med hälso- och sjukvården varför regionerna har en helt central roll i egenskap av sjukvårdshuvudman. Regionerna har ett stort engagemang i klinisk forskning och är i praktiken inte bara delaktig i forskningsarbetet utan i högsta grad drivande och stödjande. Som påpekats i flera utredningar är ett grundläggande problem att säkerställa att medarbetarna ges tid för forskning trots ett mycket högt krav på sjukvårdsproduktion. Att forskning är en naturlig del av all verksamhet, såsom exempelvis Region Östergötlands FoU-policy slår fast, bejakas av de flesta regioner men i vardagen blir det ofta en konflikt mellan det akuta patientarbetet och klinisk forskning. För att skapa ett mer kraftfullt tryck i hälso- och sjukvårdens linjeorganisationer kring forskningsuppdraget behöver hälso- och sjukvårdslagens skrivning om *medverkan till klinisk forskning* (18 Kap, 2 §) skärpas.

Region Östergötland föreslår

- Att hälso- och sjukvårdslagen ändras (18 Kap, 2 §) för att tydliggöra att regioner och kommuner har ett *ansvar* att bedriva klinisk forskning.

Stärka förutsättningarna för klinisk forskning, utveckling och innovation genom långsiktiga satsningar på nationell infrastruktur och samordning

För att landets regioner ska kunna följa med i den snabba utvecklingen och skapa såväl ökad patientnytta som samverka med lärosäten och näringsliv för att bidra till Sveriges roll som en ledande life science-nation, krävs ett ökat statligt engagemang inom klinisk forskning. Det gäller i hög grad långsiktiga satsningar på nationella infrastrukturer inom hälso- och sjukvården, långsiktigt stöd till utvecklingen av precisionsmedicin, biobanker och avancerade terapiläkemedel och en tydlig samordning på nationell nivå med samlade infrastrukturer under en partsammansatt nationell styrgrupp. Många olika styrgrupper bedriver idag angeläget arbete inom respektive område men genom sitt antal och otydliga nationella uppdrag bidrar dessa till en fragmentering av tillgängliga resurser och uppenbara synergieffekter missas. Ett bra exempel på en etablerad infrastruktur och styrgrupp som med fördel skulle kunna inordnas under en övergripande partsammansatt nationell styrgrupp är Kliniska Studier Sverige och dess regionala nodorganisation. Likaså sker finansiering inom flera områden idag med hjälp av projektmedel över enstaka år. Resultatet av sådan finansiering blir en kortsiktighet och ryckighet som passar dåligt med samverkan över sektorer och nivåer, regioners interna planering och processer och möjligheterna till långsiktigt lärande. Region Östergötland ser behov av att statliga utvecklingsmedel och kompetensstärkande insatser i större grad än idag riktas mot forskning och innovation i hälso- och sjukvården. Detta för att stärka vårdens möjlighet att transformera svensk hälso- och sjukvård i grunden samt bli en innovationsstark samverkanspart till forskning och näringsliv. Det behövs mer satsning på innovationer inom hälso- och sjukvård både på diagnostik och behandling men också på förebyggande insatser och uppföljning.

Region Östergötland vill också betona vikten av att regelverk och processer kring datalagring och nyttjande av hälsodata skyndsamt adresseras av staten. Här har *Genomic Medicine Sweden* gjort betydande insatser kring gemensamt nyttjande av genomikdata, inte minst genom den Nationella Genomikplattformen (NGP), som finansieras av alla regioner med universitetssjukvård och universitet med medicinsk fakultet. De system som byggs upp – och utgör mycket viktiga infrastrukturer för såväl forskning som utveckling av svensk sjukvård – måste göras interoperabla med och mellan regionernas system.

Region Östergötland föreslår

- Att staten i samverkan med regioner och lärosäten och med representation av både näringsliv och patientorganisationer etablerar en övergripande nationell styrgrupp med uppdrag att styra och samordna infrastrukturer för forskning, innovation och utveckling inom hälso- och sjukvården. Områden som bör inkluderas är exempelvis precisionsmedicin, biobanker, avancerade terapiläkemedel (ATMP) och kliniska studier.
- Inför långsiktiga programsatsningar som innefattar nationell strategi samt överenskommelse mellan stat och regioner för en tydlig och långsiktig ansvarsfördelning som exempelvis *Genomic Medicine Sweden* för utveckling och nationell implementering av precisionsmedicin
- Ett permanent stöd till Biobank Sverige för upprätthållandet och utvecklingen av en nationell biobanksstruktur.
- En nationell övergripande och interoperabel IT-infrastruktur för att skapa tillgång till hälsodata för klinisk forskning och utveckling men också för innovation och samverkan med näringslivet.

Skapa förutsättningar för kompetenslyft inom hälso- och sjukvården såväl regionalt som kommunalt

Svensk sjukvård är i ständig utveckling, driven av både förväntade samhällsutmaningar och plötsliga händelser i vår omvärld. Hälso- och sjukvården påverkas direkt av störningar av basala samhällsfunktioner som fungerande datasystem och elförsörjning men också av de akuta sjukvårdsbehov som uppkommer i samband med exempelvis pandemi eller krigshandlingar. Region Östergötland ser behov av ett särskilt stöd riktat till både kompetensuppbyggnad och forskning inom flera områden. Katastrofmedicin och traumatologi är ett sådant område som kräver särskild uppmärksamhet, i synnerhet med tanke på såväl det pågående kriget i vårt närområde som Sveriges totalförsvarsuppbyggnad och förberedelser inför ett NATO-medlemskap. Det finns idag kunskapscentrum kopplade till katastrofmedicin på ett fåtal platser i landet och den akademiska kompetensen är otillräcklig. Vidare är katastrofmedicin exempel på område där forskning och utveckling främjas genom ett tvärvetenskapligt förhållningssätt. Region Östergötland ser idag stora utmaningar att arbeta tvärvetenskapligt utifrån organisatoriska gränser. Det finns behov av nationellt stöd för att underlätta satsningar som överbryggar dessa gränser och främjar tvärvetenskapliga samarbeten. Satsningar på att skapa gemensamma plattformar mellan organisationer där grogrund för nya idéer och innovationer får utrymme att växa skulle gynna både invånare, hälso- och sjukvård och Sverige som en konkurrenskraftig life science-nation. Ett konkret exempel på en sådan satsning skulle vara ökad samverkan inom regional och kommunal sjukvård för den pågående omställningen mot Nära vård. En viktig del i detta är att säkerställa den akademiska kompetensen i primärvården såväl bland regional som kommunal personal. Härigenom skapas dels en bättre mottagarkapacitet

för nya metoder och arbetssätt inom sjukvården, dels möjligheter att understödja den verksamheten med forskningsinsatser ute i kommunerna.

Regionens utveckling drivs också av införandet av ny teknologi. Den genbaserade diagnostiken som nu gradvis implementeras i sjukvården är ett exempel som skapar förutsättningar för precisionsmedicin och helt nya behandlingar. För ett brett införande i landet som helhet – ett krav för en jämlik vård – måste också den nödvändiga kompetensen, exempelvis kring bioinformatik, spridas varför det krävs satsningar på utbildningar med relevans för precisionsmedicin. Likaså främjas innovationer av att attrahera och behålla talanger. Det finns dock utmaningar i form av tillståndsprocesser och regelverk som kan vara hinder för att få internationella studenter och forskare att stanna kvar i Sverige. Genom att bygga koncept kring kompetensförsörjning och kompetensstillförsel likt projektet *Switch to Sweden* kan vi främja kompetenslyft och behålla kompetens.

Region Östergötland föreslår

- Kompetenshöjande åtgärder inom katastrofmedicin och traumatologi innefattande både utbildnings-/vidareutbildningsinsatser för kliniskt verksam personal samt stöd till relevant forskning.
- Inventering av behovet av precisionsmedicinsk kompetens i hälso- och sjukvården samt insatser för att säkerställa tillgången till relevant kompetens på regional nivå i hela landet.
- Uppdrag till regionerna för att i samverkan med kommuner och lärosäten driva forskning och kompetensutveckling (exempelvis forskarutbildning) inom primärvården som en del i den fortsatta omställningen till Nära vård.
- Stimulera till och möjliggör förenade anställningar och/eller delade anställningar för alla relevanta professioner inom hälso- och sjukvård.
- Möjliggör att fler professioner inom/av relevans för hälso- och sjukvården kan påbörja forskarutbildning efter grundutbildning.
- Främja, attrahera och behålla talanger genom att skala upp projekt som *Switch to Sweden* till ett nationellt program där alla regioner och lärosäten medverkar.

Främja regional utveckling genom förstärkning av det svenska innovationssystemet

För att kunna accelerera den gröna och den digitala omställningen krävs en förbättrad flernivåsamverkan där regionerna är mer delaktiga i forsknings- och innovationsarbetet. Ett avstamp kan tas utifrån den europeiska innovationsagendan och dess fem prioriterade flaggskeppsområden där såväl startups som scaleups inom deeptech lyfts fram som viktiga för omställningen. Agendan lyfter vikten av att stödja bolag med finansiering både i tidiga och sena skeden. Region Östergötland har identifierat vikten av finansiering inom flera områden med stark forskning på Linköpings Universitet där det finns potential för kommande tillväxtbolag, exempelvis inom områden som visualisering samt organisk och tryckt elektronik. Vidare

Regionledningskontoret
Lisa Viktorsson

2023-10-18

Dnr: 2023-9328

betonar innovationsagendan forsknings - och innovationsinfrastruktur, test – och demonstrationsmiljöer och offentlig upphandling som viktiga verktyg för innovation. Region Östergötland menar att forsknings – och innovationsinfrastrukturer bör tillgängliggöras för alla bolag, oavsett storlek och ekonomiska muskler.

För att främja innovation finns det också behov av en nationell innovationsstrategi som tas fram i nära samarbete med regioner och som bland annat belyser nyckelteknologier, samarbeten kring finansiering och regioners möjligheter att göra satsningar som bidrar till nationell och internationell konkurrenskraft genom regionala styrkeområden. Kopplat till en sådan strategi kan det också läggas tyngdpunkt på att olika initiativ och fonder kan kombineras med varandra så att regionala innovationsstrategier kan bidra till realisering av den nationella strategin.

Region Östergötland föreslår

- Inrätta en fond med samfinansiering från det offentliga och privata som säkerställer långsiktig finansiering från forskning och idé till en kommersialiserad produkt på den globala marknaden.
- Inrätta en nationell lotsfunktion som kan ge bolag, oavsett storlek och ekonomiska muskler, tillgång till testbäddar och expertis i stor skala och där finansiella trösklar sänks genom att innovationscheckar kan användas vid nyttjande av testmiljöer.
- För att kunna skapa synergier mellan dessa olika initiativ krävs att nationella myndigheter som Tillväxtverket och Vinnova koordinerar sitt arbete genom att utlysningar samordnas och att projektansökningar och rapportering synkas.
- Utöka dialog mellan finansiärer i näringsliv, regioner och akademi genom ett gemensamt koordinera samarbete i syfte att öka och stärka den internationella uppkopplingen mot viktiga marknader där möjligheter och stöd i ansökningsförfarandet identifieras och informeras.

Marie Morell
Ordförande regionstyrelsen

Mikael Borin
Regiondirektör

